

เรื่อง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

#### ๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (บริษัท ควอลิตี้เฮาส์ จำกัด (มหาชน)) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ผบ ๑๕๖ - ๒๘๐/๒๕๖๒ คดีหมายเลขแดงที่ ผบ ๘๒๒ - ๙๔๖/๒๕๖๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ กรณีพลตรี ไตรจักร์ นาคะไพบูลย์ กับพวกรวม ๑๙๐ คน เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องบริษัท ควอลิตี้เฮาส์ จำกัด (มหาชน) เป็นจำเลยต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ว่า จำเลยเป็นผู้จัดสรรโครงการหมู่บ้านจัดสรรลาดดารมย์ปิ่นเกล้าไม่ปฏิบัติตามแผนผังโครงการและวิธีการจัดสรรที่ดินซึ่งจะต้องปรับปรุงที่ดินในบริเวณที่ดินจัดสรรให้เรียบเสมอกันและต้องมีระดับสูงกว่าถนนสาธารณะประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ก่อนจำหน่ายให้แก่ประชาชน เป็นการจงใจส่งมอบทรัพย์สินที่มีคุณภาพต่ำกว่าที่ตกลงกันและไม่ถูกต้องตามสัญญาซื้อขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง เป็นเหตุให้เมื่อเกิดอุทกภัยบ้านของโจทก์ได้รับความเสียหาย โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวให้จำเลยปรับปรุงแก้ไขภายใน ๑๕ วัน จำเลยเพิกเฉย โจทก์ฟ้องขอให้ศาลบังคับจำเลยชำระเงินแก่โจทก์ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้พิพากษายกฟ้อง โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบฎีกา ศาลฎีกายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ และให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานโจทก์ทั้งหนึ่งร้อยเก้าสิบและพยานจำเลยแล้วมีคำพิพากษาใหม่ตามรูปคดี

ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ จำเลยโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ ในส่วนการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบเกินกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง ไม่เป็นไปตามหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาผู้เสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม เป็นการลงโทษผู้ประกอบธุรกิจซ้ำในความผิดเดียวกัน ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับโทษหนักขึ้น เปิดช่องให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายย้อนหลังในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ เป็นค่าเสียหายที่มีเจตนารมณ์ทางอาญาแฝงอยู่ เช่นเดียวกับโทษทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้ชัดหลาย และเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ไม่เสมอภาคทางกฎหมายและเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยเหตุฐานทางเศรษฐกิจระหว่างบุคคลทั่วไปกับผู้ประกอบธุรกิจ เพิ่มภาระและจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควรแก่เหตุ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗

## ๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำโต้แย้งของจำเลยไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้จะใช้บังคับแก่คดีเมื่อจำเลยโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง แต่จำเลยไม่ได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคสอง และมาตรา ๓๗ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก และวรรคเจ็ด อย่างไรก็ตามกรณีไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นที่ขอให้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่งหรือไม่

## ๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่กำหนดกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินคดีผู้บริโภคในศาลระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียกร้องค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบธุรกิจ และส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการลดความเหลื่อมล้ำในด้านความรู้เกี่ยวกับสินค้า บริการ และสถานะทางเศรษฐกิจระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจ รวมถึงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” มีเจตนารมณ์ป้องปรามและลงโทษผู้ประกอบธุรกิจที่กระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจ ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางแพ่งโดยการกำหนดค่าเสียหายเป็นตัวเงินให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบหากฝ่าฝืนหลักความสุจริตและหลักความเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจที่มีพาดานและหลักเกณฑ์อยู่กับพฤติการณ์ความผิดที่มีน้ำหนักในระดับที่สัมพันธ์กับความร้ายแรงจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจมิใช่ค่าเสียหายที่มีเจตนารมณ์ทางอาญาแฝงอยู่เช่นเดียวกับโทษทางอาญา อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลพินิจของศาลต้องอยู่ภายใต้กรอบและเงื่อนไขที่กำหนดไว้เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ประกอบธุรกิจไม่ให้ถูกจำกัด

เกินสมควรแก่เหตุ แม้บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร แต่เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคเพิ่มขึ้นกับประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองประชาชน ประโยชน์สาธารณะย่อมมีน้ำหนักมากกว่า บทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับแก่ผู้ประกอบการที่มีสาระสำคัญในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างจากบุคคลทั่วไป รัฐอาจกำหนดมาตรการที่แตกต่างกันเพื่อความเป็นธรรมในสังคมตามเหตุผลความจำเป็นแก่กรณีได้ เป็นการปฏิบัติต่อสิ่งที่แตกต่างกันในสาระสำคัญให้แตกต่างกันเพื่อความเป็นธรรมสำหรับแต่ละกรณี ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

#### **๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ**

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม นายวิรุฬห์ แสงเทียน นายจรินทร์ หวานนท์ นายนถล เทพพิทักษ์ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ นายอุดม รัฐอมฤต นายสุเมธ รอยกุลเจริญ และนายสรารุช ทรงศิริไฉ

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๔๓ ตอนที่ ๑๔ ก วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน  
นางสาวพัลลภา ดาเกลี้ยง  
นายสรรัักษ์ เลี่ยมสุวรรณ ผอ.กค.๕  
นายปฐมพงษ์ คำเขียว ผอ.สค.๒  
นายอรรณวุฒิ รัตนสุภา ผชช.ด้านคดี

ย่อโดย นางสาวพัลลภา ดาเกลี้ยง  
นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

นายอดิเทพ อุษยะพัฒน์ รอง ลศร. ตรวจสอบ  
นางสาวร่มปรางค์ สวมประคำ ลศร. ตรวจสอบ